

*Олійник А.В.
старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та
страхування,
Хмельницький національний університет,*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Необхідною умовою забезпечення економічного зростання в Україні є ефективна банківська система. Проте, сировинна модель розвитку вітчизняної економіки, постійний дефіцит довгострокових ресурсів, неефективне монетарне регулювання суттєво послаблюють банківську систему та ускладнюють умови її функціонування. Фактично, протягом останніх декількох років, вітчизняна банківська система знаходиться в стані системної кризи, що зумовлена несприятливими політичними та військовими діями на Сході країни, скороченням виробництва, зниженням інвестиційної привабливості, інфляційними процесами та валютними шоками.

В умовах системної кризи банківської системи НБУ було прийняте рішення щодо реформування та оздоровлення банківського сектору шляхом виведення з ринку неплатоспроможних, з непрозорою власністю та поганою репутацією банків. Так протягом 2014-2017 років з ринку було виведено 93 банки, і за кількістю банківських установ банківська система України скоротилася більше як удвічі. Станом на 01.01.2018 залишилось 82 діючих банків [1].

Ліквідація проблемних банків має позитивний вплив на прозорість та оздоровлення банківської системи, але збільшує ризики рівня банківської концентрації та зниження конкурентоспроможності. Оцінка рівня концентрації обсягу банківських активів показала, що на 5 найбільших банків в Україні станом на 01.01.2018 року припадало близько 60% активів, що є свідченням помірної концентрації банків на ринку банківських послуг [1].

На конкурентоспроможність суттєво вплинула націоналізація ПАТ КБ «ПриватБанк», яка суттєво змінила структуру банківської системи України і станом на 01.01.2017 року банки з приватним вітчизняним капіталом склали 13%, банки з іноземним капіталом – 35%, державні – 51% (28% на початок 2016 року). Внаслідок докапіталізації держбанків на суму близько 71 млрд грн протягом 2017 року їх частка за чистими активами зросла з 51% до 55% станом на 01.01.2018 [1]. Фактично державні банки мають суттєвий вплив на банківську систему, що в умовах кризи є нормальним явищем (довіра фізичних та юридичних осіб зростає до держбанків). Проте, НБУ не

використовує дану нагоду, щоб ефективно відрегулювати банківську систему.

У той же час 2017 рік став переломним у банківській системі України. Спостерігався приплив коштів фізичних осіб на вклади та юридичних на депозити, і в цілому за рік вклади зросли на 22%, а депозити корпорацій зросли на 32 млрд грн, що складає 14% [1]. Слід відмітити, що це відбувалось в умовах помітного зниження ставок за депозитами. Однак після підвищення облікової ставки НБУ з 14% до 17% зросла і вартість короткострокових депозитів.

У приватних банках намітилась тенденція до зростання обсягів кредитування корпоративних клієнтів з темпом приросту 19%. Ще більшими темпами зростало споживче кредитування 42% приросту по системі в цілому, а в групі приватних банків разом з ПАТ «ПриватБанк» – темп приросту склав понад 60% [1].

Частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківській системі України мала тенденцію до незначного скорочення. Так, станом на 01.01.2018 року частка непрацюючих кредитів у цілому по системі України становила 54,5%, що менше значення протягом року на 3,5%.

За результатами діяльності 2017 року статутний капітал банківської системи України мав тенденцію до зростання, збільшився на 84 млрд грн, що складає 20,4% приросту. Статутний капітал державних зріс на 71 млрд грн. Регулятивний капітал банків протягом 2017 року зріс на 16,4 млрд грн з темпом приросту 15,3% [1].

Фінансовий результат діяльності банківського сектору у 2017 році продовжував збиткові тенденції попередніх років. Так збиток склав -24,4 млрд грн, і спричинений значним негативним фінансовим результатом ПАТ «ПриватБанк». Проте намітилась тенденція до скорочення кількості збиткових банків у банківській системі України із 33 (з 96 діючих) до 18 банків (з 82 діючих).

Отже, дослідження тенденцій розвитку банківської системи України показало, що вона протягом останніх років перебуває у стані системної кризи, ступінь впливу якої визначається системою чинників, основними серед яких є: політична та військова нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, значна концентрація, невисокий рівень капіталізації банків, суттєві частки непрацюючих кредитів.

Література.

1. Статистика. Показники банківської системи. Основні показники діяльності банків України. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593